

ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ, ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ,

«ΠΛΑΤΩΝΑ ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ»

ΤΑΞΗ: Γ΄, ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ: Αρετή Πότσιου, ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ

ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΗΣ: Νίκος Κοκκινάκης

ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΟΣ ΧΡΟΝΟΣ: 2 Διδακτικές ώρες

ΣΤΟΧΟΙ:

- Να γίνει σύντομη επανάληψη των κυριότερων σημείων του κειμένου 322a – 324c της διδαχθείσης (και διδακτέας για το σχολ. έτος 2001 – 2002) ύλης, μέσα από τα επιχειρήματα και τις ερμηνείες που δίδονται στο εκπαιδευτικό λογισμικό «**Λογανάλυση**».
- Να επεξεργαστούν οι μαθητές ειδικότερα στο κείμενο 323c5 – 324d1:
  1. την κύρια ιδέα του διαλόγου, αν η αρετή είναι διδακτή,
  2. το θέμα της απονομής της δικαιοσύνης κατά τον Πρωταγόρα.
- Να δουν οι μαθητές (μέσα από την ενότητα ΕΞΕΡΕΥΝΩΝΤΑΣ ΤΟΝ ΠΡΩΤΑΓΟΡΑ, ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ και ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΡΜΗΝΕΙΕΣ) σύγχρονες ερμηνείες και να διαπιστώσουν ότι το κείμενο που διδάσκονται στο σχολείο είναι αντικείμενο συνεχούς διερεύνησης από σημαντικούς σύγχρονους διανοητές.
- Μέσω της ΔΙΑΛΟΓΙΚΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣ, να πάρουν μια ιδέα οι μαθητές για το πλήθος όσο και για τη σχετικότητα των απόψεων που μπορεί να έχει κανείς για θέματα τέτοιας εμβέλειας, όπως το αγαθό, η ηδονή, το ευ ζην, καθώς και για το πλήθος και τη σχετικότητα των ερμηνειών των απόψεων που αποδίδονται στον Σωκράτη ή στον Πρωταγόρα.
- Μέσω των ΑΣΚΗΣΕΩΝ να δοκιμάσουν τις δυνάμεις τους στους (αρκετά δύσκολους) συλλογισμούς του διαλόγου, στις έννοιες του “επαρκούς” και “αναγκαίου” και σε σύνθετους συλλογισμούς, Το αντικείμενο αυτό, άλλωστε, μας έχει απασχολήσει και στο μάθημα της Γλώσσας (Έκφραση-Έκθεση), της Γ΄ Λυκείου.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ: Η δραστηριότητα βασίζεται στο εκπαιδευτικό λογισμικό «ΛΟΓΑΝΑΛΥΣΗ» της Γεν. Γραμματείας Νέας Γενιάς. Μοιράζονται στους μαθητές, σε φωτοτυπίες, 4 φύλλα εργασίας.

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΟΡΕΙΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ:

Οι μαθητές χωρίζονται σε έξι ομάδες. Συμπληρώνουν όλοι το πρώτο φύλλο εργασίας, που είναι κοινό. Με το φύλλο αυτό, που έχει το ρόλο εισαγωγής στην κύρια δραστηριότητα, γνωρίζουν και το λογισμικό πριν αναλάβουν να συμπληρώσουν τα επόμενα φύλλα, που είναι διαφορετικά για κάθε ομάδα εργασίας.

Στα επόμενα 15-20' συμπληρώνονται τα φύλλα εργασίας. Στη συνέχεια γίνεται ανταλλαγή των φύλλων της κάθε ομάδας (η ομάδα 1 στη 2, η 2 στην 3, η 3 στην 1) και ελέγχονται όσα έχουν συμπληρωθεί. Ακολουθεί δεύτερη αλλαγή κατά την ίδια φορά (όπως προηγουμένως) και έλεγχος. Με αυτό τον τρόπο όλοι οι μαθητές έχουν δει το υλικό και των τριών φύλλων.

Όποια ομάδα ολοκληρώνει τον έλεγχο, έχει τη δυνατότητα να συνεχίσει την πλοήγηση στο λογισμικό, ακολουθώντας τις οδηγίες που υπάρχουν στο πρώτο φύλλο εργασίας και να επισκεφτεί το Πολιτισμικό αρχείο ή να λύσει τις Ασκήσεις.

Αφού ολοκληρωθεί ο έλεγχος, η κάθε ομάδα διαβάζει όσα κατέγραψε. Διαπιστώνεται ο βαθμός συμφωνίας και τα τυχόν λάθη ή παραλείψεις. Ακολουθεί σύντομη συζήτηση και διαλεύκανση ορισμένων σημείων, όπου χρειαστεί.

Στη συνέχεια συνεχίζονται και ολοκληρώνονται οι λοιπές δραστηριότητες του πρώτου φύλλου εργασίας.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1

Ακολουθώντας τις οδηγίες, γνωρίστε το λογισμικό «ΛΟΓΑΝΑΛΥΣΗ» και συμπληρώστε τα κενά, όπου είναι απαραίτητο:

ΕΙΣΟΔΟΣ→ ΧΡΟΝΟΓΡΑΜΜΗ: καταγωγή φιλοσόφων που επισκέφτηκαν την Αθήνα (β' μισό του 5^{ου} π.Χ. αι.). Δείχνουμε με τον κέρσορα αλλά **δεν** πατάμε.

→ ΠΙΣΩ

→ ΑΡΕΤΗ & ΕΙΔΗΜΟΣΥΝΗ → ΕΞΕΡΕΥΝΩΝΤΑΣ ΤΟΝ ΠΡΩΤΑΓΟΡΑ → κείμενο 320c -323A (Μύθος Προμηθέα - Επιμηθέα → δώρα Δία → Ερμής → αιδώς + δίκη)

→ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ* (κάτω μπάρα): ανοίγω αστερίσκο (320c) και καταγράφω τις ερμηνείες: επιλέγω αυτή που προτιμώ:

α).....

β).....

→αναιρώ* ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ → ανοίγω ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ & ΘΕΣΕΙΣ → ξεδιπλώνω τα επιχειρήματα (κλικ στα μπλε).

→ανοίγω ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΡΜΗΝΕΙΕΣ → 1) Ποια είναι τα δώρα του Δία.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ → ΔΥΝΑΤΕΣ ΛΥΣΕΙΣ →Ερμηνεία 1α (το 1β δεν ανοίγει)

(γυρίζω πίσω πατώντας ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ στο τέλος κάθε κειμένου).

→ ΠΙΣΩ

→ επιλέγω κείμενο 323a5 - 323c5

ανοίγω τον 1ο αστερίσκο (323b5)

α) .....

β) .....

(τον 2ο αστερίσκο όχι, γιατί κολλάει)

→ επιλέγω ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ και ξεδιπλώνω. Διαβάζω

→ ΠΙΣΩ

Με διπλή οθόνη μπορείτε να έχετε μαζί π.χ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ και αντίστοιχη ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ή ΚΕΙΜΕΝΟ και ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ.

* **Σημείωση:** Επιλέγετε ή αναιρείτε κείμενο, μετάφραση, μονή ή διπλή οθόνη με κλικ στον αντίστοιχο όρο στο κάτω μέρος (μπάρα).

Στη συνέχεια ακολουθούν άλλες δραστηριότητες για τις ομάδες που έχουν συμπληρώσει τα φύλλα εργασίας ή για μετά τη συμπλήρωσή τους:

ΑΡΧΗ → ΑΡΕΤΗ και ΕΙΔΗΜΟΣΥΝΗ → ΔΙΑΛΟΓΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

ΑΡΧΗ → ΑΡΕΤΗ και ΕΙΔΗΜΟΣΥΝΗ → ΑΣΚΗΣΕΙΣ

(πρέπει να ολοκληρωθούν και οι 10 για να μπορέσετε να ξαναδείτε από την αρχή όποια θέλετε)

ΑΡΧΗ → ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ → Εκπαίδευση

→ Εισαγωγή στην παιδεία

→ Αθηναϊκή παιδεία

→ Δάσκαλοι και σχολεία

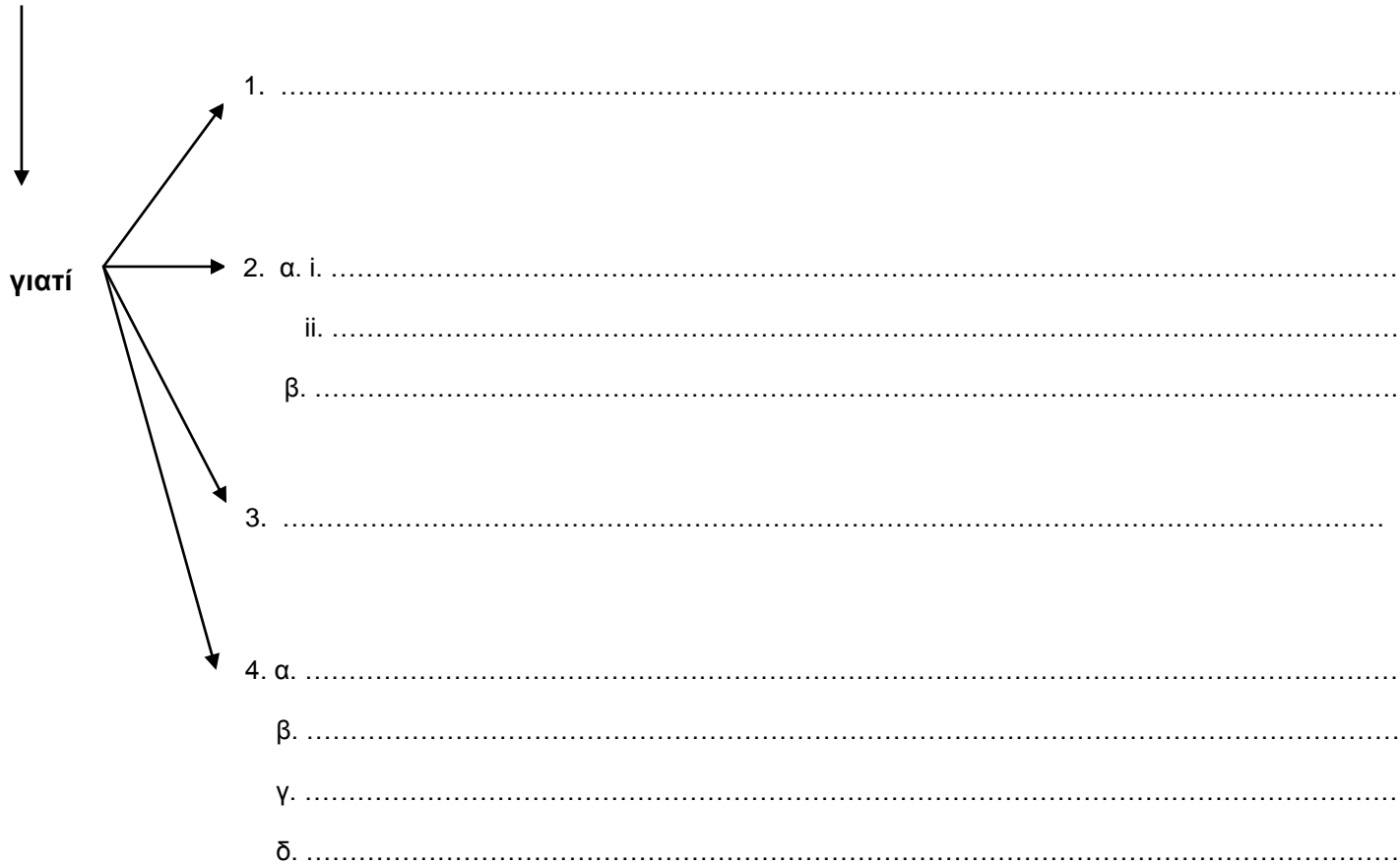
(πατάμε μόνο τις λέξεις με κόκκινο → αλλαγή εικόνων πάνω δεξιά)

ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ → Φιλοσοφία: Σωκράτης → Η κληρονομιά του Σωκράτη

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2

Από την ενότητα ΑΡΕΤΗ ΚΑΙ ΕΙΔΗΜΟΣΥΝΗ και την «Εξερεύνηση του Πρωταγόρα» επιλέξτε το απόσπασμα κειμένου **323c5-324d1**. Αφού μελετήσετε τα «ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΘΕΣΕΙΣ» συμπληρώστε το παρακάτω σχεδιάγραμμα:

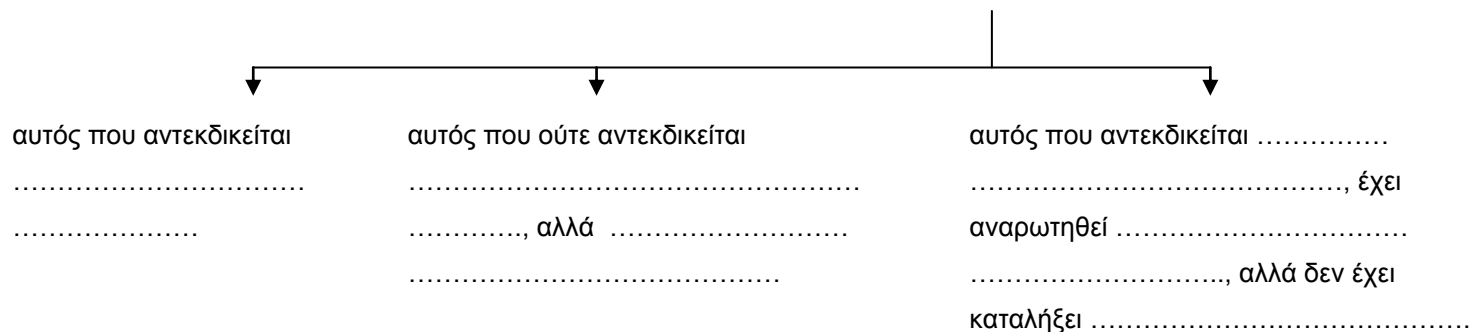
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑ: Οι Αθηναίοι πιστεύουν .....

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3

Από την ενότητα ΑΡΕΤΗ ΚΑΙ ΕΙΔΗΜΟΣΥΝΗ και την «Εξερεύνηση του Πρωταγόρα» επιλέξτε το απόσπασμα κειμένου **323c5-324d1**. Αφού μελετήσετε από τις «ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΡΜΗΝΕΙΕΣ» τα «**Βασικά στοιχεία**» (όχι τις Λεπτομέρειες) συμπληρώστε το παρακάτω σχεδιάγραμμα:

1. Οι Αθηναίοι πιστεύουν ότι .....
2. i. Η ορθολογική τιμωρία είναι ..... Ο Πρωταγόρας θεωρεί ορθολογική («μετά λόγου») τιμωρία αυτή που αποβλέπει στην ..... και όχι στην ..... αν και υπάρχουν προβλήματα όσον αφορά την ερμηνεία του όρου «.....»

ii. Η πρόθεση των ανθρώπων είναι ..... Συμπληρώστε το συλλογισμό της ερμηνείας Χατζησταύρου:

1. ....
2. Άρα πιστεύουν ότι με την τιμωρία αποτρέπονται από το να αδικήσουν
3. ....
4. Συνεπώς πιστεύουν ότι η αρετή είναι διδακτή.

3. Ο Πρωταγόρας ισχυρίζεται ότι η αρετή υπάρχει και ..... (ηθική ικανότητα, η προϋπόθεση της αρετής) και ως .....
..... (η αρετή καθεαυτήν)

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 4

Από την ενότητα ΑΡΕΤΗ ΚΑΙ ΕΙΔΗΜΟΣΥΝΗ και την «Εξερεύνηση του Πρωταγόρα» επιλέξτε το απόσπασμα κειμένου **323c5-324d1**. Αφού μελετήσετε από τις «ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΡΜΗΝΕΙΕΣ» τα «Γενικά θέματα-Λεπτομέρειες» συμπληρώστε το παρακάτω σχεδιάγραμμα:

1. όχι

2. Η λειτουργία της τιμωρίας και η έννοια της αρετής κατά τον Πρωταγόρα:

Χατζησταύρου: Ο Πρωταγόρας πρέπει να σκέφτεται ότι η τιμωρία επηρεάζει .....

.....

Οι τιμωρημένοι παραβίασαν τους ηθικούς κανόνες όχι γιατί δεν τους ήξεραν (τους ήξεραν), αλλά γιατί είχαν κακό κίνητρο → άρα η τιμωρία στόχο πρέπει να έχει

→ όχι να τους διδάξει ό,τι τους είναι γνωστό

→ αλλά να επηρεάσει τα κίνητρα, να τους δώσει λόγο να αποφύγουν στο μέλλον την άδικη συμπεριφορά. Αυτό γίνεται με:

.....
.....
.....
.....

3. i. Η θεωρία της τιμωρίας που αποδίδεται στον Πρωταγόρα:

Taylor (1991): —

Saunders (1979): να προσεχθούν:

-οι τρεις παραλείψεις που επισημαίνονται στο σκεπτικό του Πρωταγόρα για την τιμωρία (που αναφέρεται όχι στο μέλλον αλλά στο παρελθόν, στο αδίκημα που έγινε)

→ .....
→ .....
→ .....

- το βασικό σημείο της άποψης του Πρωταγόρα: διαχωρίζεται η ..... από την .....

Stalley (1995): η τιμωρία για τον Πρωταγόρα έχει → όχι μόνο ..... λειτουργία
→ αλλά και ..... λειτουργία

ii. ΟΧΙ